

УДК 331.101.3

Сахно А.А.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів**Вінницького фінансово-економічного університету*

ОЦІНКА ПОТРЕБ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РУЙНУВАННЯ ЇХНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена мотивації економічної діяльності машинобудівних підприємств. Оцінку проведено на основі виявлення потреб та можливостей в умовах руйнування їхньої діяльності. Розглянуто потреби держави у розвитку видів економічної діяльності, можливості підприємця знаходити ефективні варіанти функціонування та найманих працівників відповідати вимогам конкуренції.

Ключові слова: мотивація, машинобудівні підприємства, потреби, можливості, гіперконкуренція, руйнування, зміна діяльності.

Сахно А.А. ОЦЕНКА ПОТРЕБНОСТЕЙ И ВОЗМОЖНОСТЕЙ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ РАЗРУШЕНИЯ ИХ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Статья посвящена мотивации экономической деятельности машиностроительных предприятий. Оценка проведена на основе выявления потребностей и возможностей в условиях разрушения их деятельности. Рассмотрены потребности государства в развитии видов экономической деятельности, возможности предпринимателя находить эффективные варианты функционирования и наемных работников отвечать требованиям конкуренции.

Ключевые слова: мотивация, машиностроительные предприятия, потребности, возможности, гиперконкуренция, разрушение, смена деятельности.

Sakhno A.A. ASSESSMENT OF THE NEEDS AND CAPABILITIES OF MACHINE BUILDING ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF THE DESTRUCTION OF THEIR ACTIVITIES

The article is devoted to the motivation of the economic activity of the machine-building enterprises. The rating is based on the identification of needs and opportunities in terms of destruction of their activities. We consider the needs of the state in the development of economic activities, the possibility of the entrepreneur to find effective ways of functioning and employees comply with the competition.

Keywords: motivation, machine-building enterprises, needs, opportunities, hypercompetition, destruction, change of activity.

Постановка проблеми. Україна є державою з достатньо потужним промисловим потенціалом. Машинобудівний комплекс є найбільш важливою частиною економіки держави. У Вінницькій області машинобудування відіграло значну роль у забезпеченні інших галузей, у тому числі агропромислового комплексу. Руйнування машинобудування регіону на початку 90-х років ХХ ст. зумовило подальшу кризу машинобудівних галузей вже в умовах гіперконкуренції. Нині питання розвитку економіки Вінницької області не стільки у розвитку звичайної конкуренції, скільки в умовах гіперконкуренції мотивувати діяльність машинобудівних підприємств через формування їх потреб та можливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виходячи з того, що гіперконкуренція – це конкуренція як шляхом руйнування, так і застосування новітніх технологій, основні підходи щодо формування потреб та можливостей машинобудівних підприємств були розроблені на основі праць закордонних авторів Р. Д'Авені [1] та М. Бруна [2]. Значну увагу проблемам гіперконкуренції як джерела руйнування приділяє також французький дослідник Алі Лаїді [3]. З російських науковців особливо вирізняється визначення С.А. Дятлова [4]: «інноваційна гіперконкурентність у світовій економіці», а з українських – Г.М. Филук [5], які оцінювали гіперконкуренцію як вищу форму конкуренції в умовах глобалізації.

Виділення не вирішених раніше частини загальної проблеми. На основі аналізу літературних джерел виявлено, що потребують удосконалення такі положення:

- система віднесення підприємств до стратегічно важливих як мотивація державою їхньої економічної діяльності;

- підходи мотивації замість машинобудівних видів діяльності на інші види як формування потреб та

можливостей підприємств у функціональному середовищі регіону.

Мета статті – лати оцінку формування потреб та можливостей машинобудівних підприємств Вінницької області за 2002–2014 рр. в умовах мотивації руйнування внаслідок гіперконкурентної боротьби.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній економіці можливості машинобудівних підприємств є обмеженими за обмеженості матеріальних ресурсів, що забезпечують виконання найголовнішої функції – виробництво машин. Однак потреби значно зростають і перевищують можливості завдяки мотиваційній гнучкості і прагненню кожного підприємства зосередити у себе вплив на розвиток промислових галузей та розширювати коло економічної діяльності. Наприклад, машинобудівне підприємство вразі потреби може здавати частину власних приміщень у оренду, займатися торгівлею чи надавати послуги не зв'язані з виробництвом, а може здійснювати діяльність у таких галузях, як будівництво, металургія, житлово-комунальне господарство.

Держава формує стратегічну мотивацію підприємств як основу забезпечення безпеки країни. Неможливість за допомогою стратегічних пріоритетів мотивувати усі підприємства призвела до постійного скорочення списку [6; 7; 8; 9] за період 1997–2015 рр. до одного у 2015 році (табл. 1).

На основі аналізу стану машинобудівних підприємств Вінницької області можна сформулювати особливості потреб та можливостей, відображених у таких підходах до мотивації суб'єктів господарювання:

1. Мотивація ресурсоутворення – мотивація перетворення підприємства у ресурс шляхом фізичного знищення. У вигляді ресурсу можуть бути земля, обладнання як металобрухт, залишки приміщень.

2. Мотивація змін форм власності як чинника гнучкості при задоволенні потреб – мотивація знаходження внутрішнього ресурсу внаслідок стимулювання потреб та можливостей власників підприємства.

3. Мотивація розвитку існуючого потенціалу може існувати у трьох видах:

- мотивація прибутку замість мотивування з боку держави життя підприємства;

- мотивація позиціонування у середовищі інших підприємств – мотивація «поза прибутку» шляхом утримання існуючих позицій виробництва за допомогою зменшення витрат, проте з вимушеними втратами від неефективного використання ресурсів;

- мотивація формального існування – цю мотивацію можна вважати також мотивацією подолання смерті підприємства.

4. Мотивація машинобудування через підприємства інших галузей – мотивація, що дозволяє вести мову про вплив машинобудування на інші види економічної діяльності.

Серед існуючих варіантів діяльності можна виділити наступні типи вибору позицій (можливостей):

- можливість заміни, що не пов'язана з подальшим утворенням ресурсу. Це заміна виду діяльності підприємства з неефективного у машинобудуванні на ефективне в іншій сфері виробництва, що не передбачає у подальшому створення ресурсу;

- можливість заміни виду діяльності для формування потреби у збереженні підприємства через пошук інших видів діяльності без забезпечення розвитку. Це, як правило, перехід з виробництва машин на виробництво іншої продукції, причому відсутня не тільки інноваційна активність, а й мотивація прибутковості.

У таблиці 2 наведено машинобудівні підприємства Вінницької області, де спостерігається мотивація заміни видів діяльності з машинобудівного на інші види діяльності в умовах збереження власного існування;

Таблиця 1

Перелік машинобудівних підприємств Вінницької області, що мають стратегічне значення для економіки країни і безпеки держави

Роки	Підприємства
1997	ВАТ «Вінницький підшипниковий завод» ВАТ «Вінницький електротехнічний завод» ВАТ «Брацлав» ВАТ «Могилів-Подільський машинобудівний завод» ВАТ «Вінницький завод тракторних агрегатів» ВАТ «Калинівський машинобудівний завод» ВАТ «Завод «Автоелектроапаратура» ВАТ «Вінницький інструментальний завод»
2000	ВАТ «Вінницький підшипниковий завод» ВАТ «Вінницький електротехнічний завод» ВАТ «Брацлав» ВАТ «Могилів-Подільський машинобудівний завод» ВАТ «Вінницький завод тракторних агрегатів» ВАТ «Калинівський машинобудівний завод» ВАТ «Завод «Автоелектроапаратура»
2004	ВАТ «Вінницький завод тракторних агрегатів» ВАТ «Брацлав» ВАТ «Могилів-Подільський машинобудівний завод»
2015	ДП «Вінницятрансприлад»

Таблиця 2

Мотивація підприємств у заміні видів діяльності з машинобудівного на інші види в умовах збереження власного існування

ПАТ «Дашівський ремонтно-механічний завод»		
Види діяльності у 2002 р.	Перехід у 2012 р. на види діяльності	Види діяльності у 2014 р.
- виробництво технологічного устаткування для харчової і комбікормової промисловості; - сільськогосподарське машинобудування; - виробництво будівельних і сталевих конструкцій.	- виробництво металевих дверей і вікон; - виробництво інших металевих баків, резервуарів та контейнерів; - виробництво парових котлів, крім котлів центрального опалення.	- виробництво металевих дверей і вікон; - лиття чавуну; - лиття сталі; - вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.
ПрАТ «Ладизинський ремонтно-механічний завод»		
Види діяльності у 2002 р.	Перехід у 2012 р. на види діяльності	Види діяльності у 2014 р.
- ремонт тракторів і сільськогосподарських машин; - хімічне машинобудування.	- механічне оброблення металевих виробів; - виробництво сталевих бочок і подібних контейнерів; - ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення.	- механічне оброблення металевих виробів; - виробництво сталевих бочок і подібних контейнерів; - виробництво інших готових металевих виробів, н.в.і.у.
ПАТ «Шаргородське районне підприємство «Агромаш»		
Види діяльності у 2002 р.	Перехід у 2010 р. на види діяльності	Види діяльності у 2014 р.
- ремонт (спеціалізований) тракторів та інших сільськогосподарських машин; - функціонування автомобільного транспорту; - інші види оптової торгівлі.	- будівництво місцевих трубопроводів, ліній зв'язку та енергопостачання; - будівництво інших споруд; - функціонування інфраструктури автомобільного та міського транспорту.	- виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій; - електромонтажні роботи; - виробництво радіаторів і котлів центрального опалення.
ПрАТ «Рахнянське спеціалізоване підприємство «Агромаш»		
Види діяльності у 2002 р.	Перехід у 2012 р. на види діяльності	Види діяльності у 2014 р.
- ремонт тракторів і сільськогосподарських машин; - транспортно-експедиційні послуги.	- виробництво інших виробів із бетону, гіпсу та цементу; - роздрібна торгівля залізними виробами, будівельними матеріалами та санітарно-технічними виробами у спеціалізованих магазинах; - надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.	- виробництво інших виробів із бетону, гіпсу та цементу; - роздрібна торгівля залізними виробами, будівельними матеріалами та санітарно-технічними виробами у спеціалізованих магазинах; - надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

Таблиця 3

Формування мотивації підприємств у заміненні машинобудівних видів діяльності на діяльність з надання в оренду власного нерухомого майна

ВАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»		
Види діяльності у 2002 р.	Перехід у 2011 р. на види діяльності	Види діяльності у 2014 р.
- сільськогосподарське машинобудування; - ремонт вантажних автомобілів та автобусів; - котлобудування.	- здавання в оренду нерухомого майна; - виробництво (без ремонту) машин для рослинництва; - виробництво нагрівальних котлів.	- здавання в оренду нерухомого майна; - виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства; - технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів.
ПАТ «Тростянецьке районне підприємство «Агромаш»		
Види діяльності у 2002 р.	Перехід у 2012 р. на види діяльності	Види діяльності у 2014 р.
- ремонт (спеціалізований) тракторів та інших сільськогосподарських машин; - виробництво (без ремонту) машин та обладнання для тваринництва та кормо виробництва; - ремонт (спеціалізований) машин для перероблення сільгоспродуктів.	- надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна; - ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення; - транспортне обслуговування вантажів.	- надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна; - ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення; - транспортне обслуговування вантажів.
ПрАТ «Кальницьке спеціалізоване підприємство «Агромаш»		
Види діяльності у 2002 р.	Перехід у 2007 р. на види діяльності	Види діяльності у 2014 р.
- ремонт тракторів і сільськогосподарських машин; - транспортно-експедиційні послуги без робіт, що виконуються на замовлення населення; - транспортно-експедиційні послуги на замовлення населення; - оптова торгівля недержавних організацій, крім споживчої кооперації; - роздрібна торгівля недержавних організацій, крім споживчої кооперації; - сільськогосподарські послуги, крім ветеринарних.	- здавання в оренду власного нерухомого майна.	- надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна; - транспортне оброблення вантажів; - надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів.
ПрАТ «Агромашкомплект»		
Види діяльності у 2002 р.	Перехід у 2005 р. на види діяльності	Види діяльності у 2014 р.
- ремонт (спеціалізований) тракторів та інших сільськогосподарських машин.	- здавання під найм автомобілів; - ремонт (спеціалізований) тракторів та інших сільськогосподарських машин; - оптова торгівля сільськогосподарською технікою.	- надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна; - транспортне оброблення вантажів; - неспеціалізована оптова торгівля.
ПрАТ «Вахнівське спеціалізоване підприємство «Агромаш»		
Види діяльності у 2002 р.	Перехід у 2007 р. на види діяльності	Види діяльності у 2014 р.
- вирощування зернових; - виробництво круп; - ремонт сільськогосподарських машин.	- здавання в оренду власного нерухомого майна; - вирощування зернових та технічних культур; - виробництво нерафінованих олій та жирів.	- надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна; - вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.
ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»		
Види діяльності у 2002 р.	Перехід у 2009 р. на види діяльності	Види діяльності у 2014 р.
- ремонт (спеціалізований) тракторів та інших сільськогосподарських машин; - виробництво (без ремонту) машин для рослинництва; - надання послуг у рослинництві.	- здавання в оренду власного нерухомого майна; - виробництво (без ремонту) машин для рослинництва; - надання послуг у рослинництві.	- купівля та продаж власного нерухомого майна; - надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна; - допоміжна діяльність у рослинництві; - виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства.

- можливість заміни виду діяльності через формування підприємства як ресурсу. Ознакою поступового перетворення підприємства у ресурс варто вважати ситуацію, коли основним видом діяльності стає здача в оренду нерухомого майна (табл. 3).

Підсумком від такої мотивації підприємств є їх руйнування як виробничого суб'єкта. На відміну від мотивації на підприємствах, що зазначені у таблиці 2, спостерігається, що перехід на процес здавання в оренду власного майна як основного виду економічної

діяльності відбувався раніше ніж 2010 чи 2012 роки – здебільшого у 2011, 2009, 2007 та навіть 2005 рр.

Висновки. Проведене дослідження дозволило розглянути мотивацію економічної діяльності машинобудівних підприємств через формування потреб та можливостей в умовах руйнування внаслідок гіперконкуренції. Підприємства вмотивовані змінювати машинобудівну діяльність на інші види не тільки з метою розвитку та отримання прибутку, а й для звичайного виживання, іноді для перетворення у ресурс.

Мотивація життя (існування) підприємств стимулюється підприємцем, найманими працівниками та державою, а тому мотивація ефективності є сукупністю зусиль цих суб'єктів у вигляді потреб розвитку. Відповідно, подальшим дослідженням повинно бути дослідження потреб та можливостей інноваційно-інвестиційного розвитку машинобудівних підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Aveni R. Hypercompetition: Managing the Dynamics of Strategic Maneuvering / R. Aveni. – New York : The Free Press, 1994. – P. 57.
2. Брун Манфред Гиперконкуренция: характерные особенности, движущие силы и управление [Електронний ресурс] / Манфред Брун // Менеджмент и маркетинг. – 1998. – № 3. – Режим доступу : http://vasilievaa.narod.ru/ptpu/20_3_98.htm.
3. Лаиди Али Промышленный шпионаж – устаревшее понятие. Пришло время гиперконкуренции [Електронний ресурс] / Али Лаиди // InoPressa: Иностранная пресса о России и не только. – 21 апреля 2011 г. – Режим доступу : <http://inopressa.ru/article/21apr2011/lemonde/espionnage.html>.
4. Дятлов С.А. Инновационная гиперконкурентность в мировой экономике / С.А. Дятлов // Диалог культур и партнерство цивилизаций: Становление глобальной культуры. X Международные Лихачевские научные чтения (Санкт-Петербург, 13-14 мая 2010 г.). – СПб., 2010. – С. 446-447.
5. Филюк Г.М. Гиперконкуренция как новая форма конкуренции в условиях глобализации [Електронний ресурс] / Г.М. Филюк. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/trpe/2009_19/Zb19_12.pdf.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави» від 21 серпня 1997 р. № 911 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/911-97-p>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави» від 29 серпня 2000 р. № 1346 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1346-2000-p/page>.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави» від 23 грудня 2004 р. № 1734 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1734-2004-p>.
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави» від 4 березня 2015 р. № 83 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/83-2015-p/page>.

УДК 658:311.42:631.11

Седикова І.О.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту і логістики
Одеської національної академії харчових технологій*

Бондар В.А.

*аспірант кафедри менеджменту і логістики
Одеської національної академії харчових технологій*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ М'ЯСОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

Визначена динаміка зростання поголів'я худоби. Сформульована головна проблема функціонування українських підприємств. Визначено країни-лідери-експортери. Визначена динаміка виробництва ковбасних виробів. Проведена, за існуючими методиками, оцінка конкурентоспроможності підприємств та визначено її рівень. Проведено дослідження кон'юнктури ресурсних ринків і ринків збуту продукції м'ясопродуктового підкомплексу. Отримані результати спрямовані на підвищення конкурентоспроможності підприємств м'ясопереробної галузі. Вони можуть бути використані для об'єктивної оцінки ефективності функціонування та розвитку підприємств.

Ключові слова: управління підприємствами, м'ясопереробна галузь, конкурентоспроможність, ринок.

Седикова І.А., Бондарь В.А. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ МЯСОПРОДУКТОВОГО ПОДКОМПЛЕКСА

Определена динамика роста поголовья скота. Сформулирована главная проблема функционирования украинских предприятий. Определены страны-лидеры-экспортеры. Определена динамика производства колбасных изделий. Проведена, по существующим методикам, оценка конкурентоспособности предприятий и определен ее уровень. Проведено исследование конъюнктуры ресурсных рынков и рынков сбыта продукции мясопродуктового подкомплекса. Полученные результаты направлены на повышение конкурентоспособности предприятий мясоперерабатывающей отрасли. Они могут быть использованы для объективной оценки эффективности функционирования и развития предприятий.

Ключевые слова: управление предприятиями, мясоперерабатывающая отрасль, колбасные изделия, рынок.

Sedikova I.A., Bondar V.A. CURRENT STATUS AND CONTROL SYSTEM OF MEAT AND GROCERY SUBCOMPLEX

The results of the research. Defined the dynamics of growth of livestock. Formulated the main problem of functioning of Ukrainian enterprises. Defined the country leader in exporting. Defined the dynamics of the production of sausages. Held by existing methods, assessment of competitiveness of enterprises and to determine the level. Performed the research of conditions of resource markets and markets for products of meat and grocery subcomplex. System-oriented approach was used to improve the methodological and information support of enterprises and to guide their development. The results obtained are directed to improve the competitiveness of the meat industry. They can be used to objectively assess the functioning and development of enterprises.

Keywords: management, meat industry, sausages, market.